

**Szerkesztőség, kiadó-
hivatal és nyomda:**
Cluj-Kolozsvár, St. Baron
E. Pop (Brassai-utca) 10.
Telefon:
Szerk. és kiadóhivatal
9-77
Zs. N. Sz. — — — 2-28
Egyes szám ára pályá-
udvaron és vidéken 5 lej
Bukarestben is 5 lej

UJ KELET

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

Dr. Hamasotter Róber AK

Róm
Egész évre 1150
Félévre — 600
Negyedévre — 320
Egy hónapra — 110

Csehszlovákiában
Egy hónapra Ck 40--
Egyes szám — 3--

1927 március 2 Szerda

Cluj-Kolozsvár * X évfolyam * 49 szám

5687 I. Adar 28

Román hang a cionizmusról

A „Cuvantul“, amelynek hasábjain Salamon Benedek rágalmozó nyiltlevele napvilágot látott, de nyomban a cikk megjelenése után lojalisan helyet adott a bukaresti cionista szervezet felvilágosító sorainak, mai számában részletes cikkben ismerteti a román közvéleményről a cionizmus lényegét. A cikket Pamfil Seicaru, a lap kitűnő tollu publicistája írta, aki a román intellektuelek szemszögéből igen érdekesen világosítja meg a zsidó nép reneszánsz mozgalmát. Pamfil Seicaru cikkét, amely bár több tárgyi tévedést tartalmaz, különösen, ami a hitbuzgó zsidóságnak a cionizmussal szemben való merev szembeállítását illeti, érdemesnek tartjuk közölni annál is inkább, mert a cikk az első a „Cuvantul“ részéről, amely objektíven és elfogultságok nélkül igyekszik a cionizmus problémáját megvilágítani.

A cionizmus örökké élt egy ködös ideálnak, egy lírikus-misztikus lelki beállítottságnak, egy romantikus ideálnak formájában és minden évben egyszer felhangzott minden zsidó családban a felkiáltás: „Iósana haba böjjerusolajim.“ Ez a nosztalgia, amelyben a vallási extázis egy merész történelmi meglátással ölelkezik, Jeruzsálem, a zsidó messianizmus távoli képe felé irányította a lelkeket. Vakbuzgó öregeket arra buzdított, hogy a szent városba menjenek, nem élni, de meghalni, másokat pedig, hogy koporsójukba legalább egy marék rögöt kérjenek a szentföld talajából. Nem mondta-e Mendelssohn Mózes, hogy „a judaizmus jóval több, mint egy területiális elhatároltság és jövődö királysága a szellem meghódítása lesz. A templom, a szentkönyvek és a vallási ritusok egy konkrét földrajzi célkitűzés nélkül is egyetlen központ felé áramlottak és így a misztikus cionizmust az jellemezték, hogy a térbeli központot a szellemi élet normái helyettesítették. E vallási cionizmus helyébe lépett később a gyakorlati cionizmus.

Mig a Dreyfus-affér a szenvedélyek viharát szabadította Franciaországra és mialatt az antiszemita mozgalom tulszárnyalta a szentimentális diszpozíció fázisát és politikai mozgalommá nőtte ki magát, egy zsidó intellektuel, Herzl Tivadar az ellentétes erők által alapjaiban megrendített Párisban bolyongva, megalkotta a megoldást, szerinte az egyetlen, amely hivatott arra, hogy véget vessen a zsidó nép évszázadosra tornyosult drámájának. És midőn először hirdette meg a jelszót: *Die Juden sollen Juden sein*, úgy akarta, hogy a zsidók legyenek zsidók a biblia földjén. A nemzeti újjáépítés lett a zsidó imádságok leitmotivuma, amely a misztikusok és tudósok seregét foglalkoztatta, akik a Kabbala könyveibe való végnélküli elmélyedéssel próbálták kibogozni a rendeltetés rejtélyét. A cionizmus így a metafizika világából a megvalósulás fázisába lépett.

Addig is, míg a messiás fehér lován bevonul Jeruzsálembe, Herzl Tivadar reális megoldást javasolt: a modern cionizmust, amely módszerben elválik a régi misztikus cionizmustól és politikai mozgalommá lesz, amelynek precíz célkitűzése és világosan meghatározott megvalósítási útja van.

Es 1900-tól kezdődően az összes intellektuel zsidók a következő dilemma elé kerültek: vagy elnemzetietlenednek, vagy újra nemzetiekké válnak. Izrael Zangwil: *Visszatérés Palesztinába* című könyvében a következőket írta: Ha a judaizmus nem nyeri újra vissza nemzeti jellegét, úgy ez az örökvaló elnemzetienedést jelenti. A nemzetek életében, ép úgy, mint az emberek életében, egy örökös apály és dagály váltakozik. Egyetlen nemzet sem választhatja el vágyait és óhajait a végtelenségig az élet valóságától.

1900-ban íródtak ezek a sorok és 1917 decemberéig, amikor is Balfour, Anglia akkori külügyminisztere történelmi jelentőségű ígéretét tette Palesztina újjáépítésére, hosszú utat tettek meg. A cionizmus, amely tagadása az összes hamis internacionalista elméleteknek, a nacionalizmus impulzív erejével odahatott, hogy a zsidók erőfeszítése teljes szenvedéllyel teremtő szorgalommal fordult a zsidó állam megteremtése felé. És ha eddig a metropolisok alkották a zsidó telepeket, ime most e hagyomány megdöntésének vagyunk szemtanúi. A telepek alkotnak egy metropolist.

Természetesen, a zsidó közösségen belül is óriási nehézségek merültek fel. Elkéseredett küzdelem indult meg a fehér lóval Jeruzsálembe bevonuló messiásvárásra kövesedett vakbuzgók és a gyakorlati és politikai cionizmus realista zsidói között. A vakbuzgók szinte ellenséges rezisztenciát tanúsítanak a többiekkel

szemben, akiket a bibliai messiánizmus kufarjai nak tekintenek, akik a tradicionálizmus misztikus parfümjét eloszlatták és praktikus vállalkozással helyettesítették, amely profanizálásnak tünik fel azzal a várakozással szemben, amellyel attól az időtől kezdve, midőn Titus római császár szétszórta a zsidó népet az egész világba, egész mai napig is kitarítottak a messiási refraint ismételve, Lesana haba böjjerusolajim.

A többi népek szempontjából a cionizmus a helyzet tisztázását fogja jelenteni. Azok a zsidók, akik zsidók akarnak maradni, kivándorolnak, hogy a zsidó nemzeti állam, Palesztina keretein belül helyezkedjenek el. A többi pedig fel kell, hogy szívódjék azoknak a népeknek ritmusába, amelyek megengedik nekik, hogy velük együtt éljenek.

Régi folyamat ez, amelynek egyszer vége kellett legyen és a cionizmus siettetni a kérdés megoldását és tisztázását.

A népjóléti miniszter visszautasítja Cuza vádjait a munkásvédelmi törvények ellen

Általánosságban megszavazták a munkainspekcióról szóló javaslatot. A szenátusban követelik a CFR balesetbiztosítási koncessziójának nyilvános árlejtésen való értékesítését

(Bucuresti-Bukarest, március 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) A kamara mai ülésén Negulescu elnökölt, a miniszterek közül Lepadatu, Berlescu és Trancu vannak jelen.

Napirend előtt Tzoni kéri, hogy a kormány vegye revízió alá a szabadraktárakra vonatkozó koncessziókat, mert azok által jelenleg az ország érdekeit látja károsítva.

Saveanu kéri egy Seret-hid felépítését.

Pop kormányparti egy kolostor javainak kisajátítása ellen tiltakozik.

Nincs pénz az adóhivatalokban

Borcea a jasi pénzügyigazgatóság pénzhányról beszél és intézkedést kér.

Oancea panaszkodik, hogy a szász tanárok nem tudják fölvenni fizetésüket, mert az ottani adóhivatalban nincs elég pénz.

Jov kéri, hogy a kereskedelmi érettségi kvalifikáljon.

Dobrescu bírálja ezután a közigazgatási törvénynek a községek pénzügyeire vonatkozó intézkedéseit és ezekben találja annak magyarázatát, hogy tanárok és más havi fizetések nem kapják meg sokszor illetményeiket.

Lepadatu pénzügyminiszter kijelenti, hogy megteszi az intézkedéseket, úgy Jasiban, mint Naszodon.

Florescu (cuzista) parlamenti vizsgálatot javasol a diákotthonok ügyében.

Joanitzescu kéri, hogy a parlament tanácskozásairól részletes hivatalos közleményt adjanak ki, amely a vitákat teljes hűséggel publikálja.

Cuza csatlakozik Joanitzescu javaslatához.

Negulescu elnök közli, hogy lengyel példára franciayelvű bulletint fognak kiadni a parlament tanácskozásairól.

Cuza és Zinovjev

Trancu Jasi munkaügyi miniszter szólal fel ezután a munkafelügyeletről szóló törvényjavaslatról. Örömeinek ad kifejezést, hogy ez a javaslat oly magas színvonalu vitát idézett elő a sajtóban, mint a parlamentben. Azt mondták, hogy a mi országunk túlnyomóan agrárország. Ez legenda. Megvan az ipari fejlődésünk, amely napról-napra fokozottabb. Az elmúlt évben az ipari termelés az ország össztermelésének 35 százalékát tette ki. Poli-

káknak a jövőben a nemzeti munka értékesítésére kell irányulnia, mert eszményünk az, hogy ne vásároljunk semmit kívülről.

Majd kifejti, hogy azok a támadások, amelyekkel Cuza a genfi nemzetközi munkaügyi irodát illette, alaptalanok. Cuza a Népszövetség elleni kritikájában találkozik Zinovjevvel és a bolsevikiekkel, akik szintén támadják a Népszövetséget. Erre vonatkozólag idéz is Zinovjev egy beszédéből. Ime tehát Cuza-t a III. Internacionale oldalán találjuk. A genfi nemzetközi munkaügyi irodát meglátogatta a király is, aki ott szép beszédet tartott, felolvassa ezt a beszédet, dicséri Albert Thomast, a nemzetközi iroda elnökét és visszautasítja a Cuza által a tegnapi ülésen intézett támadásokat.

Részletesen foglalkozik a javaslat ellen felhozott kritikákkal és érvekkel és kijelenti, hogy a törvényjavaslat célja a munkásság érdekeinek megvédése és a termelés fokozása. Cuza-nak az az álláspontja, hogy a javaslat, vagy a Népszövetség az ország szuverenitását sértene, teljesen tarthatatlan és erre vonatkozólag idézi Leon Bourgeois szavait. Kijelenti, hogy mint munkaügyi miniszter, kötelességének tartja lépést tartani az időkkel és a normális fejlődés útján haladva létesítette az ipariszolgálat, tanoncotthonokat és az ipari munkásokat védő törvényeket. Kéri a javaslat megszavazását. A kamara általánosságban megszavazta a törvényjavaslatot, majd megkezdí annak részletes vitáját.

A vasúti balesetbiztosítás bérbeadása ellen

A szenátus ülésén Stoian, a CFR igazgatótanácsa ügyében szólal fel és foglalkozik azzal a tervvel, hogy egy magántársaságnak akarják kiadni az utasok kötelező biztosítását. Javasolja, hogy a biztosítást maga a CFR csinálja meg saját rezsiiben, külön alapot létesítve erre a célra. Stoian kijelenti, hogy kalkulációi szerint az évenként így származó nyereségből sok-sok lokomotívot, mozdonyt és vagon lehet kijavítani és újakat megvásárolni. Kérdezi, hogy a közlekedésügyi miniszter nem osztja-e ezt az álláspontot? Amennyiben a miniszternek nem ez a véleménye, akkor is árlejtést kell hirdetni a biztosítótársaságok közt és a külföldi biztosítókat is felhívni, hogy vegyenek részt az árlejtésben, mert a legelőnyösebb ajánlatot kell elfogadni.

Popp Ghita arról panaszkodik, hogy a főváros nagyon piszkos. Sürgős intézkedéseket kér a közisztaság szempontjainak fokozottabb érvényesítésére.

Karin Michaelis három utja a zsidósághoz

A szeretet, a nagybecsülés és a részvét vezette el a világhírű dán írónőt a zsidó reneszánsz megismeréséhez

Bécs, március 1. Karin Michaelis, az európai híró dán írónő a közelmúlt hetekben sorozatos előadásokat tartott a bécsi közönségnek. Előadásai során főleg az asszony, a szerelem, a házasság problémáit fejtegette és azt a szerepet, amelyet ezek az emberi intézmények és érzelmek a társadalom keretében betöltenek.

A „Wiener Morgenzeitung“ munkatársának alkalma volt a nagynevű írónővel hosszabb beszélgetést folytatni és ez a beszélgetés természetesen kizáróan a zsidók körül forgott. A beszélgetés során Karin Michaelis bűmulatos jártasságot és szeretettel áruelt el mindennel kapcsolatban, ami a zsidóságot érinti és ezt a tudást és szeretet ömaga a következőképpen indokolta:

Karin Michaelis utja a zsidósághoz

— A magam részéről három különböző úton érkeztem el a zsidósághoz és tanultam megismerni a zsidóság belső lényét. Az első út a szeretet utja volt. Már gyermekkoromban, kicsiny szülőfalumban és életem későbbi idején, mint zenedei hallgató szinte kizáróan zsidó leányokkal barátkoztam és ennek a zsidó barátkozásnak irodalmi műveimben is erősen nyoma maradt. A „Cserepes leány“ című regényemben nagy szeretettel írtam le ezt a zsidó környezetemet. Az egyelőre még kiadatlan „A titok“ című regényemben egy kóser panziókat állított emléket, amely kóser panzióban életemnek, legszebb ifjúságomnak és legszebb szenvedéseimnek, de örömeimnek is nagyrészt éltem át.

Nagybecsülés és részvét

— A második út a nagybecsülés utja volt. Ezt a nagybecsülést a nagy férfakkal és elsősorban hazám nagy zsidó egyéniségeivel való ismeretség keltette életre bennem. Így többek között személyes és nagyon meleg barátság fűzött az épen néhány nappal ezelőtt elhunyt nagy európeérhez: Georg Brandeshez és Dánia legnagyobb zeneszerzőjéhez, a zsidó Victor Benedixhez.

— A harmadik út a részvét utja volt. A nemes női szív fellázad minden igazságtalanság ellen, amelyet akár emberrel, akár állattal szemben elkövetnek. Résztvetet érez a jogában megfosztottal és a meggyalázzottal szemben és mélyen át tudja érezni, hogy a zsidónak is joga van megbecsülésre, tiszteletre és otthonra.

— Ezek az utak — így folytatta a költőnő — a zsidó nép általános problémáihoz vezetnek engem, annak a zsidó népnek problémáihoz, amelyet legnemesebb emberpéldányaiban volt alkalmam megismerni. Teljes pártatlansággal fogva nagyon jól meg tudtam és meg tudom látni a zsidók hibáit is, de mindegyre lebilincsel engem meleg szívük, nagystílűségük, emberszeretetük, esodálatraméító családi érzésük és az odaadás, amellyel mindenben csüngenek, ami kultúra. Ezek voltak mindig az én ifjúkori benyomásaim is és ezek az ifjúkori benyomások döntően befolyásolták mindenkorom meglátásaimat. Én a zsidóság nagy szívét látom és nemcsak az egyes intellektueket és a magam részéről a zsidóság helyét és hivatását a világban igen fontosnak tartom.

... az anyafölddel való lelki konnexus mindinkább ki fog kristályosodni ...

Ilyen módon azután olyan ösztönszerű megérzés érett meg bennem, hogy minden nagy emberben valami, akármilyen mértékben, de zsidó vért sejtek és ha valaki rossznéven venné tőlem ezt a megérzésemet, akkor azt mondanám neki: Ha zsidók nem volnának, akkor nem volna publikum sem, mert minden zsidó résztvesz minden kulturmegnyilvánulásban. Ami a zsidó nő szerepét illeti, a zsidó nép regenerációjának munkájában és a palesztinai országépítés terén, ebben az ügyben nem szeretnék már határozott álláspontot elfoglalni. Mindenesetre abból a szeretetből kiindulva, amelyet a saját szülőföldem és országom iránt érzek, csak nagyon is érhetőnek és igazságosnak itélem azt, hogy

a zsidók is otthon akarnak lenni ennek a földkerekségnek valamelyes táján. Az a véleményem, hogy az anyafölddel való lelki konnexus egyre jobban ki fog kristályosodni a zsidókban és ez a kikristályosodási processzus a zsidó nép otthonának felépítését mindegyre jobban siettetni fogja. Bizonyos az, hogy a legértékesebb és a legjobb emberek a zsidók között a cionisták.

Olyan emberek és lelki egyéniségek ezek, akik nem hajlandók a megtört ember állapotában élni, hanem büszkén és önértetesen saját maguk akarják sorsukat irányítani. Amíg azonban minálunk, Dániában a röghöz való ragaszkodás valami egészen természetes, addig az európai zsidó asszonynak — ha Palesztinában akar letelepedni — hallatlan nagy áldozatot kell hoznia, és egész multját fel kell adnia. A nő általánosságban vett nagy ereje Palesztinában is üttörő hatással kell, hogy legyen. Csak akkor, ha a zsidók már hosszú ideig szoros és szerves összefüggésben lesznek a földdel és a természettel, csak akkor lesznek majd igazán tökéletes emberek.

A legközelebbi generáció ilyenformán majd a zsidók összes erőseit meg fogja látni a zsidó minden hibái nélkül.

Az írónő egy pillanatra megállt és elgondolkodva, de nyomatékosan mondotta:

— Ösztönszerű ellenszenv él bennem minden iránt, ami a közönséges, köznapi értelemben vett nacionalizmus. Mindamelltt azonban, sőt éppen azért nagyon is meg tudom érteni és értékelni a cionizmust, mert az emberiség egy részének regenerálódási művét látom benne. Mindenesetre nem kívánám, hogy a zsidók mindannyian távozzanak Európából. Nem kívánám ezt azért, mert élettapasztalatom arról győzött meg engem, hogy minden, ami művészet és minden, ami művész, a zsidókban találta és találja meg föltétlen támogatóját itt és azokat az embereket, akik tudják a művészetet és művészetet az európai nagy nyilvánosság

Fiume és Spalato harca az Adriai-tenger forgalmi hegemoniájáért

Miért ajánlott fel Olaszország szabad kikötői zónát Magyarországnak?

(Róma, március 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) Már hónapok óta folyik a versengés a két adriai kikötő között a magyarországi forgalom irányításának hegemoniájáért. A versengést aktuálisabbá az olasz német tarifaegegyezmény tette, minthogy ennek következtében az adriai kikötők Magyarországra nézve ép olyan kedvező szállítási feltételekkel állhatnak rendelkezésre, mint a háború után az északi Hamburg vagy Antwerpen. Az egyezmény következtében előállott kedvező helyzet kihasználására meg is történt olasz részről az első lépés, felajánlották Fiume kikötőjét használatra az összes jogokkal és kötelezettségekkel a tengeri ut nélküli Magyarországnak. Ugyanakkor a jugoszláv kormány hasonló ajánlatot tett a háború előtt jelentéktelen, de az új földrajzi alakulás folytán eléggé forgalmas Spalato északjugoszláv kikötőre vonatkozólag.

Még élénken emlékeztet az a harc, amelyet a békétárgyalásokat követő követek ülésén Jugoszlávia a fiumei szabad zónáért folytatott és amelynek eredményeként a Barros-nevű tengerpart Jugoszláviának jutott. Ezzel azonban korántsem volt vége a kikötőharcnak, Nemzeti szempontból sokkal fontosabb volt egy nemzeti kikötő fejlesztése, miért is vasuti tarifakedvezményekkel előnyösebbé tették Spalatot, a már szintén jugoszláv, de a fiumei parthoz tartozó Barrosal szemben. Spalato forgalma az elmúlt év folyamán kétnyolc tonnára emelkedett, ami fékint annak tulajdonítható, hogy a vasuti szállítási kedvezmények következtében az osztrák és magyar határhoz közel fekvő Laibach szállítási díjakban közelebb került az 546 km.-re fekvő Spalatohoz, mint a 339 km.-re fekvő Barrosához.

Spalato mellett tehát a jugoszláv vasut által nyújtott 40—50% kedvezmények, Fiume mellett a modern kikötői berendezés, raktárak szólnak, mindkettő ellen pedig az a körülmény, hogy a nagyobb

A

spanyol.

nátha eileni fegyver

DIANA

sóbsorszesz mentholla!

fényébe állítani. Európának szüksége van erre az élesztő kovászra, amely nélkül az egész európai kultúránk csak keletlen tézta maradna.

Majd beszélgetését újra Palesztinára fordítva, a következőket mondotta:

— Tiszta szívemből kívánom, hogy az egész zsidó proletáriátus és különösen a proletár zsidó asszonyok Palesztinába mehessenek és ott letelepedhessenek, már csak azért is, hogy ezzel a zsidó települési problémának a lehető legszelebb keret adassék meg. Tervbe vettem, hogy a legközelebbi időben tanulmányutat teszek Palesztinában, hogy az öök földjén személyesen figyeljem meg a zsidónó munkáját az ország és társadalomépítés nagy művében.

Beszélgetésünk ezzel véget is ért. De még a bucsuszavaknál is mindegyre visszatér arra a különös meglátására, hogy az összes európai nagy egyéniségekben zsidó vért és zsidó lényegget sejt, mert Karin Michaelis erősen hisz a zsidó léleknek abban az erejében, hogy mindent el tud mélyíteni és mindent meg tud nemésíteni.

hajók, sem Fiumét, sem Spalatot nem érintik, miért is a magyar gabona és liszt csak Trieszten át jut a nyugati piacra, Le Havreba, Glasgowba.

Az olasz hivatalos körök érthető izgalommal várják a magyar kormány választását, amely esetleg Fiume csökkent forgalmát a háborúelőtti nivóra emelné, anélkül, hogy ezzel a többi adriai kikötők forgalmát csökkentené. Ennek tudatában tetek messzemenő engedményeket Fiumében, bár kétséges, hogy a magyar kormány vállalná egy nagy kikötő fentartásának rizikóját akkor, amikor a többi adriai kikötők erős konkurenciává válnának a magyar fiumei kikötőnek, amely ilyenformán kizárólag a magyar árukra, illetve Magyarországra irányított árukra számíthatna. Ezért számolnak az olasz körök egy esetleges fiumei magyar zóna tervével is, amely bár Olaszországra kedvezőlenebb, de Magyarországot mentesítené az egész kikötő fentartásának terhétől.

— Palesztinába kivándorlók és turisták figyelmébe. Az erdőlyrészi Palesztinahivatal felhívja az érdekeltek figyelmét, hogy a pészachi ünnepek előtt az utolsó hajó április 1-én indul Konstanából. Az angol konzul a turisták utlevéleit csak hét nappal a benyújtandó jegyzék bemutatása után vizuozza. Ennélfogva a kirándulni szándékozók érdeke, hogy utlevéleiket és irataikat legkésőbb március 20-ikáig benyujtsák a Palesztinahivatalhoz. — Az S. M. R. március 17-ike után egyelőre beosztott a Konstanca és Haifa, illetőleg Jaffa közötti közvetlen hajójáratokat. Ennélfogva ez időtől kezdve bizonytalan ideig csak a Fabre Line hajói fognak Konstanából Palesztinába közlekedni. Ezen hajók menetrendje a következő: „Asia“ indul április 1-én, „Roma“ indul május 4-én és a „Sinaia“ május 31-én.

Négyszög „kőn

„Kérek ezer le Salamon

(Oradeamare-Kelet tudósítójától) rólójának, Salamon teteiket lehetne összevárosnak, mint az nyol epidémia csak Nagyváradot és ha de Salamon évek h zsidóság kiszípolýáz míg a Zsidó Nemz gyalázatos zsarolási

— Valamikor é mondotta az Uj Ke lamon Benedek — járt felemelték három Ezzel igyekezett miért szorul ő ugy Az azután igazán csak egy éve emek már le is szállítottá tíz év óta rendszer zsidókat a legkülön év óta pedig kizáró tésből“ él.

Négyszög

Tisztára fantasz az állítólagos tönkre rá magát Nagyvára ban, hogy ő egy sz váradí zsidó közössé már, hogy egy ker dalmi jótékonyágr összehuzta magát, mumra redukálta és amit részére a jósz lamon Benedek ne mint állítólagosan t élni nem tud embe hetetlen raffinériáva valóságos uri kény adományokból élő minden komforttal fotelek, szőnyegek leánya naponkénti cukrászdának és a magának a fürdő és

Valóban megindó börtöfelben Salamo Kelet munkatársána hogy Danzigban tá részére, akinek alig mérnöki diplomához nem akart negyven éhségtől kimerülten utcáin és a danzigi haza. Még megindó közben bejött a szó lagos nyomorusága Salamon Benedekn gomblyukában véko „Deutschnmeister“ munkatársunkat, az zígiból hozta magá olyan éhes diák, k tellett.

Csak az utolsó összeget terrorizált az úrtüggyel, hogy tanulmányát, amely tanulmányait lehet

Legegyszerűbb t volt, hogy pénteken hogy ő éhes, vagy lejnél kevesebbet péntek hét-nyolcezer eljárás az volt, hog tetett. Egyszer egy hogy gyűjtsön össze lhető kereskedő lóto

Tavaszi ruhák olcsó festése, tisztítása megkezdődött CINR-nél, Cluj

Négyszobás lakásban lakik és „könyöradományokat gyűjt” Salamon Benedek

„Kérek ezer lejt, meri éhes vagyok.” Hogyan operál Nagyváradon nyolc év óta Salamon Benedek. Tojásrésztvények, egy lyukas névjegy és különböző „jótékony” gyűjtések

(Oradeamarc-Nagyvárad, március 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) Nagyvárad immár hírhedt zsarolójának, Salamon Benedeknek viselt dolgairól köteteket lehetne összeírni. Nagyobb csapása volt a városnak, mint az influenza-járvány, mert a spanyol epidémia csak ritka időközökben látogatta meg Nagyváradot és ha kidühöngte magát, tovább állott, de Salamon évek hosszú sorok óta a nagyvárad-i zsidóság kiszipolyozására rendezte be egzisztenciáját, míg a Zsidó Nemzeti Szövetség ellen megkísérelt gyalázatos zsarolási manőverén végre is rajtaesett.

Három lej a tojás vámjá

— Valamikor én is gazdag ember voltam — mondotta az Uj Kelet kiküldött munkatársának Salamon Benedek — de mióta a tojás kiviteli vámját felemelték három lejre, azóta megszűnt az üzletem.

Ezzel igyekezett Salamon megmagyarázni, hogy miért szorult ő ugynevezett társadalmi támogatásra. Az azután igazán mellékes, hogy a tojás vámját csak egy éve emelték fel három lejre, sőt azóta már le is szállították, Salamon Benedek pedig már tíz év óta rendszeresen szipolyozza a nagyvárad-i zsidókat a legkülönbözőbb módszereivel, közel nyolc év óta pedig kizárólag az ilyen természetű „gyűjtésből” él.

Négyszobás lakás és egy szegény diák

Tisztára fantasztikus, hogy Salamon Benedek, az állítólagos tönkrement kereskedő hogyan varrta rá magát Nagyvárad zsidóságára. Elhatározta magában, hogy ő egy szegény ember, tehát őt a nagyvárad-i zsidó közösségnek el kell tartania. Megesett már, hogy egy kereskedő elszegényedett és társadalmi jótékonyaságra szorult, de akkor szerényen összehuzta magát, igényeit a legszükségesebb minimumra redukálta és hálás örömmel fogadta el azt, amit részére a jószívű emberek juttattak. De Salamon Benedek nemcsak azt követelte, hogy őt, mint állítólagosan tönkrement és saját erejéből megélni nem tudó embert, úgy ahogy eltartsák, de lehetetlen raffineriával kikényszerítette azt is, hogy valóságos urí kényelemmel tartsák el. A könyöradományokból élő Salamon Benedek négyszobás, minden komforttal berendezett lakásban lakik, bőrfotelek, szőnyegek és képek között. Felesége és leánya naponkénti látogatói a nagyvárad-i Stepper cukrászdának és a család minden évben megengedi magának a fürdő és a nyaralás előkelő luxusát.

Valóban megindító volt, amikor egy süppedő bőrfotelben Salamon Benedek elmesélte az Uj Kelet munkatársának, mennyire elkésztette őt az, hogy Danzigban tanuló műegyetemi hallgató fia részére, akinek alig néhány hónapja hiányzott a mérnöki diplomához, a Zsidó Nemzeti Szövetség nem akart negyven fontot adni és a fia emiatt éhségtől kimerülten, ájultan esett össze Danzig utcáin és a danzigi zsidók könyöradományából jött haza. Még megindítóbb volt, amikor beszélgetés közben bejött a szóbanforgó fiú — akinek állítólagos nyomorúsága legjobban kamatozó tőkéje volt Salamon Benedeknek — kifogástalan ruhában, gomblyukában vékony arany láncsal és aranyvégű „Deutscheimer” márkájú cigarettával kínálta munkatársunkat, azzal, hogy ezt a cigarettát Danzigból hozta magával. Ugylátszik mégsem volt olyan éhes diák, ha aranyláncra és cigarettára tellett.

Csak az utolsó hat hónapban olyan hatalmas összeget terrorizált össze Salamon Benedek azzal az ürüggyel, hogy fia éhezik és nem tudja befejezni tanulmányát, amelyből ötven valódi szegény diák tanulmányait lehetett volna biztosítani.

Ezer lej a legkevesebb

Legegyszerűbb trükkje Salamon Benedeknek az volt, hogy pénteken beállított valakihez, vagy azzal, hogy ő éhes, vagy azzal, hogy a fia éhes, de ezer lejnél kevesebbet nem fogad el. Egy-egy ilyen péntek hét-nyolcezer lej hasznot hozott. A második eljárás az volt, hogy éhező fiának gyűjtést rendeztetett. Egyszer egy jószívű kereskedőt megkért arra, hogy gyűjtson össze éhező fiának 14 ezer lejt. Az illető kereskedő lótot-futott, míg összegyűjtött hét-

ezer lejt, amit nyomban elküldött az éhező fiu apjának. Ezt a fáradságot Salamon Benedek azzal hálálta meg, hogy levelet írt az illető kereskedőnek, amelyben felszólítja, hogy a hiányzó hétezer lejt — hiszen ő tízezer lejt összegyűjtésére adott megbízást, — nyomban küldje el, különben feljeleníti a rendőrségen.

Tojásrésztvény és keleti körút

Salamon Benedek manipulációit még békeidőben kezdte meg. Boldog-boldogtalánra tojásrésztvényeket sózott rá s már a jegyzés pillanatában mindenki tisztában volt azzal, hogy ezekből a résztvényekből sohasem lesz pénz, mégis rengeteg résztvényt tudott elhelyezni.

Öreg emberek még emlékeznek arra is, hogy a Magyar Tojáskiviteli Résztvénytársaságnál voltak nem egészen tiszta ügyei Salamon Benedeknek, aki azonban azzal rémitette meg az akkori igazgatót, hogyha nem hagyja futni, előtte föbelövi magát.

Akad valaki Nagyváradon, aki nagyon szívére vette Salamon Benedek „nyomorát” és utlevelet váltott a számára, ellátta utiköltséggel és megfelelő instrukcióval és egy teljesen biztos tizlet lebonyolítására kiküldte a Közéleltre. Salamon Benedek az utiköltséget felvette, el is utazott, vissza is jött, anélkül, hogy csinált volna valamit s akkor nyilvánvaló lett, hogy nemcsak nem tud, de nem is akar dolgozni.

Más embereket gyertyatartókkal házalt végig arra, hogy kölcsönt adjanak neki, a zálogot senki sem fogadta el, de ugyanazzal a gyertyatartókkal különböző emberektől felvett jónéhány ezer lej kölcsönt.

Egy lyukas névjegy titka

Egy szép napon azzal állított be Salamon Benedek egyik ismert nagyvárad-i kereskedőhöz, hogy egy magasrangú pénzügyigazgatósági faktor megbízásából jön azért, mert a kereskedőnek holnap adótárgyalása lesz és el lehetne intézni a dolgot. Rögtön fel is mutatta az illető ur névjegyet, de a kereskedő elutasította az intervenciót s kijelentette, hogy nincs szüksége semmilyen közbenjárásra. Amikor Salamon a névjegyet mutatta, a kereskedőnek nyomban feltűnt, hogy a névjegy felső szélénél közepén egy apró pontszerű lyuk van. Néhány nap mulva azután kiderült ennek a rejtélyes lyuknak a titka. Sblamon Benedek sohasem ismerte az illető tisztviselőt, úgy szedte le a névjegyet hivatali szobájának ajtajáról, azért volt a névjegyben rajta az apró lyuk, mert azelőtt rajzszeeggel volt az ajtóhoz szegezve.

Apróbb és nagyobb esetek

Végnélkül lehetne felsorolni még az eseteket. A Rimanóczy-göztürdőbe azzal állított be, hogy ellop-ták háromezer lejt és kártérítést kér. Amikor megmagyarázták, hogy kártérítést csak a safeban elhelyezett dolgok után kaphat, méltányossági okokra hivatkozott, hogy a pénz egy éhező diáké volt, de itt nem ért cél.

Egy nem kimondottan zsidó testületől huszezer lejt kért, ötöt kapott is. Az ötezer lejt, amit szintén éhező fiának juttatott segítségképen kapott,

egy kereskedőtől vette át, akinél hálából összeesomagolt egy csomó finom csemegeárut, azzal, hogy írja fel. Ugylátszik, ez volt a províziója a kereskedőnek, mert megszerezte neki az ötezer lejt.

A hitközség egyik vezetőjétől könyöradományok címén közel ötvenezer lejt, egy másik urtól huszonnégyezer lejt kapott részletekben. Két ur váltót zsrált a részére a Kishitel bankban, szintén éhező fia felszegélyezésére, persze a zsránsok a 12 ezer lejt már ki is fizették.

Salamon Benedek trükkje

Felmerülhet a kérdés, hogyan tudta ilyen kártalan és állandóan kizsarolni az embereket Salamon Benedek. Mindenki obskurus embernek ismerte, aki mindenre kapható, sűrűn hivatkozott állítólagos hatósági összeköttetéseire és különböző zaklatásokkal fenyegette meg azokat, akiktől pénzt kért. Noha senkinek nem volt semmi titkolni valója a hatóságok előtt és egyáltalában nem volt valószínű, hogy a nagyvárad-i hatóságok hitelt adjanak Salamon Benedek hazug rágalmainak, sokan akadtak, akik pusztán kényelmi szempontból, hogy ne tegyék ki magukat egy hazug rágalom esetlegességeinek, apróbb-nagyobb könyöradománnyal lerázták a nyakukról.

Mindennek van azonban határa. Salamon Benedek annyira elbizta magát, hogy egyre merészebben kezdett követelőzni és az utóbbi időben a Zsidó Nemzeti Szövetséget akarta mindenáron megszarolni. Előbb azt akarta, hogy alkalmazza őt a Szövetség.

— Alkalmazza engem agitátornak, — mondotta több ízben — hazudok én maguknak szívesen, csak fizessenek meg érte.

Mikor Willenszky dr. Nagyváradon járt, Salamon rátámadt a Zsidó Nemzeti Szövetség exponepsereire.

— Szüntessék be már a folytonos pénzkérést és küldjék el Willenszky doktort.

Salamon Benedek nyilván úgy képzelte, hogy a „nagyvárad-i piacon” neki van kizárólagos joga gyűjteni és az ő felszegélyezésére irányuló akciókat nem szabad megrövidíteni azzal, hogy Palesztina felépítésére is gyűjtsenek. Mikor a negyvenfontos zsarolási kísérlete nem sikerült, megírta rágalmozó és hazug nyilt levelét, de ezzel örökre betette maga mögött az ajtót, mert leleplezte igazi arcát azok előtt is, akik még eddig nem ismerték tökéletesen és ma már minden ember mélységes undorral fordul el tőle Nagyváradon.

Salamon Benedeket le kell operálni Nagyvárad testéről, mint egy rossz daganatot. Elsőrendű érdeke ez nemcsak Nagyvárad zsidó társadalmának, de a város nyugalmának is, mert Salamon állandóan azzal fenyegetőzik, hogy aki őt bántani meri, az ellen ő majd eljár és akik ismerik, tudják, hogy képes hamis vádakkal operálni, bár ismételjük, lehetetlennek tartjuk, hogy a nagyvárad-i hatóságok hitelt adjanak hazug rágalmainak.

— Vonatkisiklás Olaszországban. Milanóból jelentik: A milánó—római személyvonat tegnap nyilt pályán kisiklott. A két utolsó koci felborult, minek következtében őt halott és számos sebesült maradt a pályán.

Alapított 1909-ben.
Dr. med. **MAGER** és **KALLÓS** vegyész
orvos-kémiai és bakteriológiai
orvosi laboratóriuma — Arad
Str. Moise Nicoara 19.
Vizsgálják: vért (Wassermann, Widal stb.)
gerinc-folyadékot (Goldsol) vizelet, köpet, autó-
vaccina, ivó-víz stb. — Kívánatra vérfelgósra
szolgáló steril fiolát küldünk.

Lakodalmak és bankettek részére külön termék

Megnyilt

Bárány étterme

Erdélyben a legegánsabb
שר ארמ. étterem.

Oradea

Strada Pavel No 21. (volt
Pál vendéglő helyiségei.)
Bárány Éliás, a volt Lloyd-
étterem tulajdonosának a
vezetése mellett

Olcsó abonoma **Olcsó abonoma**

Szolid kiszolgálás **Speciális ételek**

él, Cluj

IRÓK ÉS IRÁSOK

Victor Hugo születésének százhuszonötödik évfordulójára

A francia romanticizmus atyjának, Victor Hugónak, pár nappal ezelőtt volt születése 125-ik évfordulója. Ebből az alkalomból elevenítjük fel emlékét, mely ma is fényel sugárzik felénk, mint mindazon szellemeké, akik nemcsak műveikkel, hanem életükkel is az emberiség ügyé mellé állottak.

A romanticizmus hatása elhalványodhatott, új iskolák támadhattak és hanyatlóthattak el, de Victor Hugo ma is aktuális, ma is a zseni szavával szól hozzánk, mert ő maga a mindenség egy darabja volt, egy olyan emberi reveláció, akiben minden érzés, minden gondolat fellebörgött, hogy messzi századokba világítson el sugarával.

Fellépése az irodalomban forradalom volt. A klasszicizmus merev formáit zsenije darabokra törte s a romokon egy egészen új világot épített: álmok és új realitások világát, borzongató érzéseket, melyek a klasszicizmus hideg formái között nem szólalhattak meg. A szubjektívizmus, a felszabadult belső érzésvilág benne és általa nyert először polgárjogot az irodalomban. Ama nagyok közül való volt, akiknek élete mindig harmóniában volt műveikkel, akiknek számára az irodalom nem jelentett elefántcsonttoronyos elvonultságot, hanem kombattáns, harcoss eljegyzettséget az eszmével, amelynek szolgálatába állottak.

Ha valakire áll az a meghatározás, hogy megelőzte korát, úgy az elsősorban Victor Hugo áll, aki élete delén már eljutott a demokrácia és szocialisztikus ideálok ama szélsőséges értelmezéséig, melyeknek ötszázaléka sem valósult meg napjainkban.

Emellett művész volt a szó legigazabb értelmében, a kifejezésnek olyan gazdagságával szólalt meg, mint előtte senki más. Első költeményei már frenetikus érzések foglalatjai, ritmusukat hűv és gondolatok áradása, színek és szívbéli megindulások lendítik előre, még pedig szabad formákban, kissé André Chénier stílusában. Kelet pompázatos világa, Hellasz letűnt napja ragyognak e költeményekben, melyeknek nyelvezete csupa buja ritmus; képei tömör gazdagságban halmozódnak egymásra. Általában valami túlfülség és túltömöttség jellemzi e verseket: a romantika jellegzetessége, gáttalan-ság és lendület, rajongás és érzelmi elszabadultság.

Első drámáját „Cromwell“ címen írta meg, melynek előszavában már nyíltan leszögezi a romanticizmus esztétikai elveit s ezzel maga ellen uszítja a klasszikus iskola híveit. A küzdelemben ő marad a győztes s e diadalal kezdetét veszi egy olyan ragyogó művészi pálya, mely fájdalomokban és diadalokban ép oly gazdag, mint küzdelmekben és elbukásokban.

Tulajdonképen a polgári forradalom és Napoleon császárságának eszmevilága volt az, amelyből gondolkodása és művészi vizualitása kisarjadt. Első verseiben még meghatott szavakat talál a családi tüzhely, a polgári boldogság, a filiszteri megelégedettség dicsőítésére. Csak későbbi regényeiben bontakozik ki valódi egyénisége: a különös, a rendkívüli, a lélek aberrált indulatai iránti érdeklődése, melyek drámai mozgalmasságban rajzolódnak fel a misztikus háttérben, a forradalom vérgőzös tumultusában, vagy a Notre Dame góthikus méretű homályában. Victor Hugo emberei romantikus emberek, tehát tulzók és kissé irreálisok, de emberek, mindenesetre sokkal inkább azok, mint a Jókai, vagy a későbbi romantikus alakjai. A költő élményeinek televényéből nőttek ki, még pedig érzéseinek talajából, melyeket odakölcsönöz hőseinek is; szívükbe a saját szívét, agyukba a saját gondolatait gyömmöszöli.

A szenvedélyek megrázó elementaritása, melyeket kifejezett, pályája elején, sehogy sem állott harmóniában polgári érzelmeivel. Borgia Lukrécia-ról és Tudor Mária-ról írott drámái, melyeket annak idején be is tiltottak, ennek a mindent elsőprő, shakespearei szenvedélynek megnyilatkozásai.

Az igazi Victor Hugo, a gondolkodó és forradalmár, tulajdonképen regényeiben nyilatkozik meg. A francia forradalomról írott könyve,

ha szubjektív is, mégis külön monográfiája a nagy forradalomnak, mint akár a Carlyle Tamásé, akár a Micheleté, mert élményeken és átérzéseken keresztül tisztul valóságosságá, nem pedig az adatszerű valóságot szubjektíválja el a mindig relativ történeti ítélkezés eszközeivel.

Páthosz lengi át minden írásművét, de igazi páthosz, mely lelkesedésből fakad, mentes a rétori gesztusoktól és lendületektől. Lirai látásban olvad fel minden és mindenki tekintete előtt, egocentrikus, mert ő maga egy egész világ, harmónikus egybehangzó napokkal és holdakkal, bolygókkal és csillagokkal.

Minden szín ott égett palettáján, de leginkább a rubens égő és a rembrandti borongó homály színei: fenomenális kontrasztok, melyek amikor megkülönböztetnek, egyben pontosan jellemeznek is.

Gyűlölt mindent, ami fanatizmus, különösen vallási fanatizmus, holott ő maga eleinte katolikus és royalista érzelmeket táplált. De a júliusi forradalom egészen átalakítja gondolatvilágát, mindinkább a szélső radikalizmus eszméi felé sodródik, ugyanígy, hogy III. Napoleon uralma alatt száműzetésbe kénytelen menni és száműzetésében kegyetlen ironiájú röpiratokkal keseríti meg ennek a kalandor-császárnak nyugodt émsztését.

Hitt a haladásban, az evolúció apostola volt, anélkül, hogy Spencer, vagy valamelyik más természettudományos rendszer és filozófia dogmatikus hívétül szegődött volna. A „Századok legendái“ című hatalmas művében a biblikus korszaktól a modern emberig minden olyan jellemző motívumot felsorakoztat, ami a

fejlődést dokumentálja, ami azt bizonyíthatja, hogy keserves és véres küzdelmeken keresztül bár, de mégis előre botorkálunk az élet jóreménység-foka felé. Az 1871-iki összeomlás Victor Hugót a kommunardok oldalán találja, amit azonban korántsem egy nemzetközi szociális forradalom szükségességének hite érlelt meg benne tette, hiszen szocialisztikus lángolása: nemzeti lángolás, mely a németek iránt érzett gyűlölet paroxizmusában forr ki benne.

Általában: mindent érzéseinek hatása alatt tett és irt. Hitte és vallotta, hogy az élet teljessége: érzés, indulatok összessége, a valóság egyetlen és valódi szintézise s ezáltal a romanticizmus emberi és esztétikai igazolása.

Az ő romanticizmusa tényleg: a valóság, a szubtilis és esszenciális élet foglalatja. Semmitől nem állott és áll ma is távolabb, mint a limonádé-romanticizmustól, mint mindazon hamisítványoktól, melyek romantika név alatt még most is forgalomban vannak. Victor Hugo romantikája nem élethamisítás, mint egy kissé a Dumasé, mint a német „kékvirág“ romantikája, hanem lángoló, dübörgő élet, sőt valójában maga az élet, a maga gigászi közvetlenségében és teória-mentes élménylehetőségeiben.

Ezért aktuális ma is Victor Hugo, sőt minden jel szerint rövidesen reneszánszát fogja megérni. Hiszen korunk differenciált ideglete, eszmék harcaiban vajudó elektromossága — victorhugói világ: a Gonosz és a Jószándék küzdelme, melyben az erők és érzések véksőkig feszülnek, gyűlölet robban és jaj sikolt, minden mozgásban van s lassan-lassan eltűnnek benne a közönszerű lehetőségek. Salamon László

Jugoszlávia a magyarországi kommunista összeesküvés hatása alatt eláll az orosz orientációtól

Albert Thomas közveit Jugoszlávia és Magyarország között

(Belgrád, március 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) Albert Thomas, a nemzetközi munkahivatal ismert szocialista vezetője, aki pár nappal ezelőtt Budapesten járt és ott a kormány részéről nagyon meleg fogadtatásban részesült. Belgrádba érkezett és itt kihallgatáson fogadta a jugoszláv újságírókat. Albert Thomas kijelentette, hogy budapesti tapasztalatai meglepedéssel töltik el. A magyar politika felelős tényezőivel való beszélgetése alatt meggyőződött arról, hogy a magyar kormány nagykonceptiójú európai politikát folytat, amelynek legfőbb célja elsősorban a szomszédállamokkal való békés baráti jóviszony ápolása. Thomas hangsúlyozta, hogy Magyarországon nagy táborra van a Jugoszláviával való jóviszony szorgalmazóinak. Kijelentette még, hogy több magyar politikus arra kérte, hogy közvetítsen Magyarország és Jugo-

slávia között, mert Magyarország nagy súlyt fektet a jugoszláv barátságra. Ezzel egyidejűleg jelentik azt az érdekes hírt, hogy Markovits László volt jugoszláv miniszter Budapestre érkezett.

Belgrád, március 1. A budapesti kommunista letartóztatások jugoszláv politikai körkörüli feltűnést keltek. A belgrádi „Pravda“ legutóbbi cikke rámutat arra, hogy bár Jugoszlávia egyéb kapcsolatok híján kénytelen lett volna Oroszországot elismerni, mégis, a mostani magyarországi események megakadályozták ebben a lépésében.

— Arcubasev nagybeteg. Varsóból jelentik: A Lengyelországban élő nagyhirű orosz író súlyosan megbetegedett. Állapota válságosra fordult.

**LÉLEGZETET
VÉRE EGY
VALDA
PASTILLÁVAL**

STANKBAN
MEGVED A HIDEG, NEDVÉSSÉG ÉS BACILUSOK ELLEN
EZEN REZIMÉNY FERTŐTLENÍTŐ SZERET IMPREGNÁLJÁK
A LEGELÉRHETETLENEBB BESZERET ÉS MEGVÉDIK A TOR-
KOT, MELLET ES TÖDÖT PNEUMONIA INFLAMMATIO SÉRÜLÉS
ES MEGTÁPADÁS ELLEN

**GYEREKEK, FELNÖTTÉK ÉS ÖREGÉK
VEGYÉTEK AZONNAL ÉS TARTSÁTOK
MINDÉG ÉRZÉNI**

A DOBOZ PÁR-BEJÁRJA
KAPRATÓ MINDEN
GŐGYSZERTÁRBAN

Egy vak zongorista

Frank Ferenc

(Cluj-Kolozsvár dósitójától.) Frank megállt szépen, ill. Harmincegy éves, és azzal vádolja a dely nélkül fegyve vel tétován fogózik kerítésbe. Kopott, kénye-kedve szeri szél, fényesre térd finom, ideges kezel szem, amelyek teh kon vastag sugárba eza vak zongorista

Ugy indult, m riér: tanulni akart nyerét megkereshe tani magát, deluta verte ki kopott z hogy „helyettem tu...“ és néha a ját, az esti előadás össze. Egyszer csal furesán szertefolyt volt a világítás a spóroljanak. Az on a zongorázást, azt nek, mert baj lesz mert kenyérről vo a kis család keny odatapadt az ő k hát nem tanult, d utóbb már szédüle a hangjegyek, alig litani, katonás re szemidegsorvadásb gorista.

A mozi igazga gyon is tudja érte tait, mert szolid, volt vele soha sen nálja, a zenekarna tartani az új z mondta az igazgat váltan és kidobta

Frank Ferenc Ide nem kellett talpalávaló, vérfor Minden öt percben ristának. Akadtak urak, akik könnye dobtak a tányérra mikor fáradtan, megszokott uton, róla a kabátját. nül forgatta botja madóit, akik elve amit összetányéroz lalkozott emiatt a kekkel együtt elut

A ZO

Ettől az időp egyedül maradt a most már az a ki amelyet neki a ki maradt a gondola vel, vágyaival, az

A vak zongor rolt és furesa ákor levelet, amelyben nem bírja tovább

... nem birom ki ezt a ső bus, szomorú éj leszek... vigyázz

Valahol, az en pontosan — hogy tően mély érzés, Ez az a mágikus visszatartja az ut cet is, a vak zong viaskodott öma benne az elhatáro

Ezen az éjsza az exotikus tánc

Egy vak zongorista tragédiája a hadbírótság előtt

Frank Ferenc öngyilkos akart lenni, de megakadályozták és hadbírótság elé állították jogtalan fegyverviselés miatt

(Cluj-Kolozsvár, március 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) Frank Ferenc, a vak zongorista, megállt szépen, illendően a hadbírótság előtt. Harmincegyéves, nős és három gyermeke van és azzal vádolja a katonai ügyész, hogy engedély nélkül fegyvert hordott magánál. A kezével tévován fogózik a vádlottakat elkerítő rácskerítésbe. Kopott, rövid kis télikabát, amelyen kénye-kedve szerint nyargalászik keresztül a szél, fényesre térdelt nadrág vigyorog alóla, finom, ideges kezek és két tompán fénylő barna szem, amelyek tehetetlenül bámulnak az ablakon vastag sugárban beömlő tavaszi napfényre: eza vak zongorista.

A zongorista megvakul...

Ugy indult, mint minden más polgári karrier: tanulni akart, szegény volt és hogy kenyerét megkereshesse, hogy felszinen tudja tartani magát, délután és este, mozikban busan verte ki kopott zongorák kopott billentyűin, hogy „helyettem kis virág...”, hogy „sti tu...” és néha a Parasztszövetület intermezzóját, az esti előadáson, ha finom publikum gyűlt össze. Egyszer csak Frank Ferenc előtt kezdtek furesz szertefolyjni a hangjegyek, mert rossz volt a világítás a moziban, hogy a körtével spóroljanak. Az orvos megtiltotta a tanulást és a zongorázást, azt mondta: pihenni kell a szemnek, mert baj lesz, viszont zongorázni kellett, mert kenyérről volt szó, nemcsak az ő, hanem a kis család kenyéréért, amely az évek alatt odatapadt az ő kivert, szomorú sorsához. Így hát nem tanult, de zongorázott tovább, pedig utóbb már szédületes kánkánt táncoltak előtte a hangjegyek, alig bírta őket egymás mellé állítani, katonás rendbe. Három évvel ezelőtt szemidegsorvadásban elvesztette látását a zongorista.

...és kidobják az állásából...

A mozi igazgatója kijelentette, hogy ő nagyon is tudja értékelni Frank Ferenc szolgálatait, mert szolid, jó embernek ismerte, nem volt vele soha semmi baja, de hát mélyen sajnálja, a zenekarnak állandóan „kontaktust kell tartani az új zenei szerzeményekkel”, így mondta az igazgató, ilyen finoman és disztigáltan és kidobta a most már vak zongoristát.

Frank Ferenc egy éjjeli mulatóba került. Ide nem kellett már klasszikusok, csak jó, talpalávaló, vérforraló simmi és finom tangó. Minden öt percben tányéroztak a vak zongoristának. Akadtak néha léha és jókedvű fiatal urak, akik könnyelműen egy százelejt is oda-dobtak a tányérra. Egyszer, egy bus hajnalon, mikor fáradtan, kimerülten hazakocogott a megszokott uton, megtámadták és leszakították róla a kabátját. A vak zongorista tehetetlenül forgatta botját a levegőben, nem látta támadóit, akik elvették azt a pár garast is tőle, amit összetányéroztak. Frank Ferenc összeszólalkozott emiatt a feleségével, aki a gyermekekkel együtt elutazott Nagyváradra, nővéréhez.

A zongorista revolvert vásárol...

Ettől az időponttól kezdve Frank Ferenc egyedül maradt az örök sötétségével, amelyből most már az a kis lelki világosság is kiveszett, amelyet neki a kis családja nyújtott. Egyedül maradt a gondolataival, az elbukott reményeivel, vágyaival, az ő egész kivert életével.

A vak zongorista ennél fogva revolvert vásárolt és furcsa ákombákomokból összeállított egy levelet, amelyben megírta feleségének, hogy nem bírja tovább... Így, egyszerűen: — ...nem tudok tovább élni, nem bírom ki ezt a sötétséget és nem bírom ezt a bus, szomorú éjszakai tanyát... Öngyilkos leszek... vigyázz gyermekeinkre...

Valahol, az emberben, nem lehet tudni, — pontosan — hogy hol rejtőzik egy megdöbbenően mély érzés, úgy hívják, hogy életöszön. Ez az a mágikus erő, amely mágneses erejével visszatartja az utolsó lépéstől még Frank Ferencet is, a vak zongoristát, aki három éjszaka viaskodott önmagával, amíg végre megérett benne az elhatározás...

...de elfogták, mert nincs fegyvertartási engedélye...

Ezen az éjszakán különös örömmel verte ki az exotikus táncok exotikus dallamait. Tizenkét

órakor rendőrök jelentek meg a lakásban és letartóztatták a vak zongoristát. Bekísérték a rendőrségre, ahol megmotozták és egy ismétlő Frommer-pisztolyt találtak nála...

A revolvert elkobozták. Mi történt időközben? Frank Ferenc felesége kézhez vette férje bucsulevelét és azonnal értesítette az aradi rendőrséget, hogy akadályozza meg a tragédiát. A rendőrök az utolsó pillanatban érkeztek...

Igy most már minden rendben lett volna, Frank Ferenc folytathatta volna tovább kivert kuvaszként szomorú életét és a mulatóban továbbra is az ő dallamaira ropták volna a kitűnő táncokat. Igen ám, de Frank Ferenc életébe most már határozott formában beavatkozott a külvilág, beütötték orrukat az államrend és köznyugalom paragrafusai és megkér-

dezték tőle: volt-e fegyvertartási engedélye?

Frank Ferencnek, szegénynek, persze, hogy nem volt fegyvertartási engedélye. Hát minek is kellett volna, mikor ő amugy is érezte, hogy elvesztette jogát az élethez, ennél fogva a kötelességeit is...

Végül felmentik

A törvénykönyv 10. és 32. paragrafusai — mindenki belátja — nem lehettek tekintettel arra, hogy hogyan is kerül a revolver a vak zongorista kezébe és ma délelőtt öt szigorú hadbíró előtt kellett Frank Ferencnek bünéért felelnie.

Frank Ferenc nem tudott ugyszólván semmit felhozni védelmére, csak az ő bus életét.

A hadbírák négy szavazattal egy ellenében felmentették a vak zongoristát.

Frank Ferenc arca felragyogott — átka-rolta feleségét — halk, törékeny asszonyka — és azt mondta: most már élni akarok...

Kasztner Rezső.

Kantonban a mérsékeltek pártja győzött a bolsevistákkal szemben?

Nő az Oroszországgal való szakítás híveinek száma Angliában

London, március 1. A kínai események forgatagában újra érdekes fordulatról hoznak híreket a legújabb jelentések. Eszerint a kantoni kormány orosz tanácsadója, névszerint Borodin és a kantoni sereg főparancsnoka között, nézeteltérés támadt a Sanghaj ellen indítandó offenzíva kérdésében. Ugyanezek a hírek azt kolportálják, hogy Kantonban a mérsékeltek pártja kerekedett felül, szemben a túlzó bolsevistákkal, akiknek tudvalegőleg rendkívül nagy befolyásuk van a kínai ügyek menetére. Természetesen ezek a hírek még megerősítésre szorulnak.

London, március 1. Az alsóház csütörtökön kezd meg az angol-orosz konfliktus ügyében benyújtott interpellációk tárgyalását. A „Morning Post” értesülései szerint Litvinov erélyes válasza megerősítette és megnövelte azoknak az angoloknak számát, akik a szovjettel való szakítás hívei.

Washington, március 1. Buttler tengerészeti dandárparancsnokot tegnap arra utasították, hogy Sanghajban vegye át az ázsiai vizeken tartózkodó kétezeröttszáz amerikai tengerész felett a parancsnokságot.

Nemzedékek, amelyek négyezer éve alusszák örök álmukat

Megtalálták azt a ciszternát, amelybe a meggyilkolt Gedalja kormányzó holttestét beledobták. Ósrégi városokat és temetőket tárt fel Palesztinában egy tudományos expedíció

Ezt a cikket William Frederic Vadé, a sémita nyelvek professzora és az angol Micpah-expedíció tagja írta a palesztinai ástíkokról.

Luxor felől jöttem Palesztinába és Jeruzsálembe való megérkezésem után huszonnégy óra múlva már uton voltam ásatásaink színhelye felé. A bibliai Nob és Gibeat Saul irányában közeledtem társaimmal a domb felé, amely egész utunk alatt elfődte a láthatárt. Tell en Nasbehnak hívják az ovális alakú emelkedést, amely hozzávetőleg 100 méternyire emelkedik az utnőjára fölött. Fellachok által megmivelt termőföld földi a dombot.

Aki a Keletet ismeri, tudja, mit jelentenek a benszülőttekkel való tárgyalások. Idő, idő és megegyszer idő a földolog. Hét, hét után kómi-kus és borzasztó epizódok váltották föl egymást fáradhatatlan feketezés és füstölés között, míg végül eljutottunk oda, hogy angol és arab nyelven megszövegezhettünk szerződéseket. Azután fölmérések kezdődtek, térképrajzolások, végül bevághattuk a csákányt a földbe. Tell en Nasbeh délkeleti csücskén ástuk az első gödröt. Kétlábnyira a földréteg alatt már kővezetrebukkantunk és ötnapi szorgalmas ásatás után, már meggyőződünk róla, hogy a kővek egy városorony alapját képezik és részét a várost övező falnak. A fal maga meglepően széles. Ásatási próbák beigazolták, hogy a fal átölelte az egész dombvidéket, vagyis, minden valószínűség szerint ez volt a legszilárdabbul megerősített városa Palesztinának. Találtunk az ásatások további során kerek formában épült gabonaraktárakat, amiket sziklákba vájtak és cementtel burkoltak, cserépműhelyeket és több más olyan leletet, amiből következtetni lehet, hogy a késői jiszráéli korból valók.

Egy ciszterna Gedaliában

Találunk egy hatalmas faragott követ, amely a sziklában egy kétlábnyi nyílást zárt el. Nagy megerőltetés után sikerült e helyen megtalálnunk egy ciszternához való bejáratot, amely óriási palackhoz hasonlított és amely szintén cementtel volt kibélelve. Cserépdarabokat leltünk itt, a babyloniai Astarte ösz-

zetőrt apró szobrait, az „ég királynőjének” maradványait és apró lovasszobrokat.

Ugy vélem, hogy e történeti emlékekre nézve Jeremiás könyvének 40. és 41-ik fejezete tudna leghelyesebben nyomra vezetni. Itt el vagy mondva, hogy Gedaliát, egy nemes zsidót a babyloniaiak Judea kormányzójává tették meg és hogy ez a Gedalia Micha városát tette meg rezidenciájává. Itt pedig árulással öt és társait ellenfele, Izmael meggyilkolta, holttestét pedig a közeli ciszternába dobta. Mint-hogy a ciszterna a vártorony közelében feküdt és egy beléhajított holttest, zsidó szokás szerint, örök időkre tisztátalanná tette volna, valószínű, hogy a ciszterna Gedalia tragikus halálával függött össze és azért zárták el, mert a zsidók többé nem használhatták vizét. Tell en Nasbeh pedig nyilván a Benjámin törzséhez tartozó Micpah volt.

A bronzidők egyik tömegsírja

Legközelebbi leletünk egy sir volt, amely nyilvánvalóan a korai bronzidőből származott. Külső körülmények valószínűvé tették számomra, hogy a városfal közelében, vagy pedig magában a falban kell egy sirnak lennie.

Ennek a gyanakvásomnak kifejezést is adtam az arabok előtt, akik azonban sehogysem akartak hitelt adni ennek a föltevésnek. De az ásatások során egyre megnyultak az arab arcok és nagy meglepetés volt, amikor hosszú és kitartó munka után előttünk feküdt két egészen jókarban maradt hatalmas sir.

Három hétre volt szükségünk, hogy a sirok tartalmát napvilágra hozzuk. Nemzedékek találtak itt örök pihenőre. Rétegenként feküdtek itt a megkövesült holttestek és mellettük a visszamaradtak ajándékai. Egyik réteget a másik után fejtettük le, alapos munkát végeztünk és a sir homokjának kiszitálásakor találtunk egy drágakövekkel kirakott nyakéket.

A cserépedények, amiket itt találtam, nagyon régiak voltak és közöttük olyan formájuk, amik eddig ismeretlenek voltak előttem. Kétszáz korszót, fazekat, tányért és serleget találtunk. Pére H. Vincent, Palesztina hírneves archeológusának véleménye szerint ezek a si-

anista
rosz

ag nagy sulyt
Ezzel egyide-
rt, hogy Mar-
niszter Buda-

pesti kommu-
olitikai körök-
rádi „Pravda”
ogy bár Jugo-
kénytelen lett
égis, a mostani
adályozzák eb-

Varsóból jelen-
shírű orosz író
ota válságosra

rok az eneolithikum idejéből származnak (2500—3000 évvel a rendes idősámítás előtt), vagyis Palesztinának a kanaaniták által való elfoglalása előtti időből. Meg kell most már állapítani a holttetek faji hovatartozását. Több koponya és csont rész ép állapotban maradt, úgy, hogy az antropológusok összehasonlítási módszerekkel meg fogják tudni állapítani, hová

tartoznak, milyen régi népközösségekhez ezek az ember leletek.

Micpah kultúrúja mellett tanuskodik egy karnoolgyöngyökből való nyakék, egy aranygyűrű és egy aranylánc, Gyermekeholttestek mellett játékokat lehetett találni. Megállapítható volt, hogy a sírokat több ízben ki is fosztották.

Uj erődöket, betonlövészárkot épít és ujjászervezi hadseregét Franciaország

Painlevé hadügyminiszter nyilatkozata

(Páris, március 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) Painlevé hadügyminiszter ma a „Petit Parisien“ munkatársának rendkívül érdekes nyilatkozatot adott, amelyben Franciaország feltétlen békés szándékait hangsúlyozta. Painlevé szerint Franciaország olyan békét akar, amely minden háborús bonyodalmat lehetetlenné tesz. Ennek ellenére azonban — mondotta Painlevé — Franciaországnak gondoskodnia kell saját biztonságáról. A hadsereg ujjászervezésével párhuzamosan júliusban a német határon megkezdik a legsürgősebb erődítések építését. Erre azért van szükség, mert a toul—verduni vonal nagyon mélyen fekszik bent Franciaországban, a metzi és strassburgi várakat pedig annak idején Franciaország ellen építették.

Nagyvárad rendőrprefektusa a legszigorubb retorziót igéri az antiszemita, verekedők ellen

A nagyváradai zsidóság küldöttsége Marcus rendőrprefektusnál

(Oradea-Nagyvárad, március 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az Uj Kelet mai számában megírta, hogy február 28-ikára virradó éjjel a nagyváradai állomáson az aradi vonatra várakozó Fuchs Ignác máramaroszi kereskedőt négy diák megtámadta és súlyosan bántalmazta. A kereskedő jelentést tett a negyvenes számú rendőrnek, aki azonban nem volt hajlandó az inzultálókat felelősségre vonni.

Tegnap az incidens megismétlődött. Körülbelül 20—25 fiatalember súlyosan bántalmazta Alexander Motten főlegyházi és Herczeg Illés telegdi lakosokat. A Zsidó Nemzeti Szövetség vezetőségének tudomásra jutott az eset és dr. Bárdos Imrénék, a Zsidó Nemzeti Szövetség helyi csoportja elnökeinek vezetésével Reich József ortodox hitközségi elnök, Nuszbaum Sámuel az ortodox és a neológ hitközség képviselőit, dr. Lévy Béla megjelentek Marcus István rendőrprefektusnál, aki a küldöttséget nagyon szívélyesen fogadta.

Bárdos Imre, a küldöttség vezetője kifejezte annak, hogy Nagyvárad városában mind-éig a város lakossága nemzetiség, vallás, faj és világnézeti különbség nélkül mindig békés harmóniában éltek együtt és soha semmiféle zavaró momentum ezt a békét és harmóniát nem zavarta meg, ami elsősorban a helybeli hatóságok fejének és különösen Marcus rendőrprefektus ur hivatalos tekintélyének és erélyességének köszönhető.

Zsidó zszurnaliszták

Georg Bernhard a „Vossische Zeitung“ fő-szerkesztője a berlini Zsidó Főiskolában „A zsidó, mint zszurnaliszta“ címen előadást tartott, amelynek során kimutatta annak a megállapításnak a tarthatatlanságát, mintha a sajtó „el lenne zsidósodva“. Németországban a közvélemény befolyásoltatásának súlypontja a tartományokban van, ezt pedig Berlinből azok a könyvatos újságok irányítják, ahol a zsidók ugyszólván teljesen ki vannak kapcsolva. Bármennyire jelentékeny is a fővárosok sajtója, a választópolgár mégis az antiszemita források uralkodó befolyása alatt áll.

Berlinben is és Majna-Frankfurtban 350 újságíró közül 108 a zsidó, illetve kitért, de zsidó szülőktől származó. Németországban hozzávetőleg négyezer újságíró él, akik, talán száz zsidó szerkesztőt leszámítva, nem zsidók és jórészen antiszemiták.

Mi szerepe van a zsidónak tehát az újságírásban? Bizonyára elsősorban nem a „zsidó szellem“ orgánuma, hanem német érdekek szószólója, épp úgy, mintahogy nemzetien érző zsidó munkatársú német államtisztviselők munkája körül nem támadhat konfliktus a német és zsidó érdekek védelmében. A zszurnalisztika keletkezése óta zsidók mindig kimagasló szerepet ját-

szottak. Voltak zsidó zszurnaliszták — Heine-Börne akiknek adatott az is, hogy hatá saikban korszakos dolgokat alkossanak. A zsidó újságírók relativ nagy számát megmagyarázza az a tény, hogy a zsidók elől más intellektuális hivatás: a bírói, az egyetemi tanári, az államügyészi és a magasabb közigazgatási tisztviselői pálya szinte el van zárva.

Vajjon milyen specifikus rátermettség viszi a zsidót a zszurnaliszta pályára. A zszurnalizmus napi munka, amely közel áll a művészethez, vagy, amint azt Zola magyarázta, egy darab élet a temperamentum szemüvegén át nézve. Az újságírónak meg kell éreznie, minek van igazi aktuálitása és az olvasók nagy táborának hangulatát el kell találnia. Ezt a két tényezőt kell egybehangozóan kialakítania. És az errevaló tehetség leginkább zsidókban nyilatkozik meg. A zsidó, akinek elődeit ide-oda kergették, tovább lát a határköveknél és nagyon is átérzi az idegen mentalitást. Az igazságtalanság és fájdalom iránt nagy érzéke van. Ezek a tulajdonságok predestinálják a zsidót az újságíráshoz és az ügyvédségre.

Gheorg Bernhard beszédét meleg óvációval fogadta a nagyszámú közönség.

Hirdessen az Uj Keletben

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánági zsidóság napilapja.
Szerkesztik: Giszkalay János és dr. Marton Ernő.
Felelős szerkesztő: Marton Ernő.
Az Uj Kelet cikkeinek utányomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

— Franciaország megkezdi amerikai hadiadósságai törlesztését. Washingtonból jelentik: Franciaországnak Amerikában lévő haditartozásai rendezésére a washingtoni kincstári hivatal elfogadta Franciaországnak azt az ajánlatát, hogy hadiadósságai első részletként, 10 millió dollárt fizessen.

Magyar könyvért

forduljon bizalommal Révész Béla 25 éve fennálló könyvkereskedéséhez Marosvásárhelyt

— A fogtechnikus alkalmazottak vizsgakötelezettsége. A kolozsvári munkaügyi felügyelőség megállapította, hogy az állásban levő fogtechnikusok túlyomórésze nem tette le a minisztérium által előirt vizsgákat, amelyek nélkül pedig az érdekeltek nem vállalhatnak állást. Az ipartörvényben körülirt büntetőszankciók elkerülése érdekében a felügyelőség felszólítja Friedmann Sándor, Fritsch Böske, Gregár Mária, Halász János, Pintér Endre, Reich József, Rosenfeld Miksa, Schlosser Elza, Schultz Ferenc, Szövérfi Margit, Takács Márton, Tüköri Borbála és Udvarhelyi József fogtechnikusok, akik munkakönyvvel rendelkeznek, hogy kérvényt nyújtsanak be a munkaügyi minisztériumhoz, amelytől új munkakönyvet kell kapniok. A kérvényhez, amelyet a kolozsvári felügyelőségnek is be kell nyújtani, 700 lej vizsgadíjat is kell a képesítést igazoló okmányokon kívül mellékelni, mert az új munkakönyv elnyerése vizsgához van kötve, amelynek terminusát közölni fogják az érdekeltekkel. A minisztérium által kiadott új munkakönyv azonban szintén nem jogosítja fel annak tulajdonosát sem arra, hogy önállósítsa magát, sem pedig, hogy szájban dolgozzék. Ugyancsak felhívja a munkaügyi inspektorátus Benedek Antal és Petcaş Vasile figyelmét arra, hogy bár van iparengedélyük, mégsem önállósíthatják magukat csak abban az esetben, ha megszerzik a mester-bizonyítványt. Erre vonatkozólag haladéktalanul nyújtsák be a minisztériumhoz címzett kérvényüket, amelyhez 1000 lej vizsgadíjat kell mellékelni.

— Lord Montagu romantikus házassága. Londonból jelentik: London pénzügyi köreiből sokat beszélnek a huszonkét éves lord Ivor Montagu házasságáról. A fiatal lord tagja Anglia egyik legnagyobb bankcégének, a Samuel Montagu & Cie bankháznak. Ivor Montagu fiatal éve ellenére jelentékeny szerepet vitt a bank üzleti életében és az utóbbi években több nagy tranzakciót bonyolított le önállóan és sok sikerrel. Ez tekintélyt szerzett számára és nagy befolyást a cégnél, amely külön osztályt állított föl, külön titkárnővel a fiatal lordnak. Ilyen módon ismerkedett meg miss Ella Hellsternnel, a Westendben lakó derék, de szegénysorsu zsidó cipész leányával, akit mint titkárnőt osztottak be hozzá. Ivor Montagu, aki szabad óráiban filmszövegeket is ír, megszerette fiatal titkárnőjét és családja megkérdezése nélkül rövid uton feleségül vette Ellen Hellstern kisasszonyt, akit ezzel a „tranzakcióval“ London legjobb parti-jává avatott.

Epekő-, vesekő- és hólyagkőbetegek, valamint azok, akik hugasavas sók túlszaporodásában szenvednek, a természetes „Ferenc József“ keserűviz használata mellett az állapot enyhülését érhetik el. Az orvosi gyakorlat számos kiváló férfira hosszú megfigyelés alapján megállapította, hogy a Ferenc József víz biztos és rendkívül kellemesen ható hashajtó és ezért prostatabetegségeknél is ajánlják. Kapható gyógyszerárakban, drogériákban és fűszerüzletekben.

Harc

irón, to

gyár

Lepa

Kolozsvár. —

Fontos!

Neumann

Rogina Maria

Cerna, hárisnya

SEL

Kis r

Pierre Decoursel

szerepekben Gal

Forest

Ezen filmnél tisz

Előadások ke

Re

Jön Gro

URA

Közkívánatra

Rona

Bár

Feke

nagy

APO

Pré

ba

Péncz

filmben. Élülkép

en

Ajá

50 literen felüli

segékekben a legjut

Magurai fajboro

kotály szerénizők

rok és óborok is

főzött, saját

M

Frații F

céghez — Si

Ingyen p

Aki inárc, 20-ig m

alkalmasabb héber

„Sfath

160 lejes rendes

old. héber illusztr

lejt és mindkét

„SA

zsidó könyvkeresk

Hardtmuth

író, toll, tollszár, írószer

gyári raktára

Lepage-nál

Kolozsvár. — Viszonteladónak gyári ár.

Fontos! *Selyem frakkmelőny, tükör, frakkbélés, egyéb ószes speciál béléseik és szabószerszámok*
Neumann Károly, Cluj
Rogina Maria 10. szaküzletében kaphatók.
Uerna, hárisnya, kézimunka nagyraktár.

SELECT-MOZGÓ

Kis rongyosok

Pierre Decourcelles híres regénye után. Főszerepekben Gabriel Signoret, valamint Jean Forest és Leslie Shaw.

Ezen filmmel tiszteletjegyek nem érvényesek.

Előadások kezdete 3, 5, 7 és 9 órakor.

Rendes helyárak.

Jön Grozavescu temetése!

URANIA-MOZGÓ

Közkívánatra

Ronald Colmann

Bánky Vilma

Fekete angyal

nagysikerű filmükben.

APOLLO-MOZGÓ

Prévost Mary

bájos művésznő

Pérez bolondjai

filmében. Éltekép a hirtelen meggazdagodott emberek életéből.

[Monopol Dorian]

Ajánlunk elsőrendű

italokat

50 literen felüli és vagontelekbeni mennyiségekben a legjutányosabb napiárakban és pedig: **Magurai fajorok:** rizling, királyleányka, muskotály szerémizöld, fourmin stb. 1-a Asztali borok és óborok is minden minőségben. Kisústön főzött, saját termelésű szilvórium és seprópálinka.

Megrendeléseket

Frații Feiger Testvérek

céghez — Simleul Silvaniei — kérünk

Ingyen purimi ajándék!

Aki márc. 20-ig megrendeli a magántanulásra legalkalmasabb héber-magyar nyelvtant a Ráth-féle

„Sfath Amenu“-t

160 lejes rendes bolti árban, ingyen kap egy 110 old. héber illusztrált ABC-t. Küldjön még ma 170 lej és mindkét könyvet franco megkapja a

„SAFRUTH“

zsidó könyvkereskedésből, Cluj, P. M. Viteazul 39.

Közgazdaság

Erélyes akció indul a nagyváradi Lotru-iroda vámkezelési monopóliuma ellen

A koncesszionált magán cég horribilis díjtételei megfojítják a tömegexportot és főlegessé teszik a szállítmányozási vállalatokat

(Cluj-Kolozsvár, március 1. Az Uj Kelet tudósítójától.) A nagyváradi Lotru vámiroda, amely ellen egy a közönség, mint a szállítmányozási cégek és az exportáló, vagy importáló vállalatok körében annyi panasz hangzott el, ismét hallat magáról. Tudvalevő ugyanis, hogy a CFR szabályzata szerint a vasutnak, vagy az általa engedélyezett harmadik személynek joga van bármilyen árut a határ-állomáson vámkezelni, ha a feladó fél nem jelöli meg azt a szállító céget, amellyel az elvámolásra vonatkozólag megállapodást kötött. Ezt a jogát a vasut a Lotru-cégre ruházta, amely azonban horribilis díjakat szedett a vámkezelésért. Az iroda ellen minden oldalról megnyilvánult panasz és a parlamentben elhangzott többrendbeli interpelláció hatása alatt a kormány meg is vonatta a Lotru koncesszióját, amelyet azonban a kitűnő összeköttetésekkel rendelkező cégek sikerült visszaszereznie, sőt kibővített hatáskört biztosított magának. Február elsejei hatállyal a Lotru azt a jogot kapta, hogy

450 lej kell fizetnie a vevőnek, vagyis az áru értékének 25 százalékát, amelyet rengeteg más költség is terhel, ez az olcsó exportcikk elvesztí a versenyképességét, mert nem bírja el a különböző költségeket. Az állam maga is ezt a szempontot tartotta szem előtt, amikor az export elősegítésére nemcsak fuvardíjkezdményt adott a gipsznek, de a kiviteli vámját is jelentősen leszállította. Ezt a racionális és jogos iparpártolást azonban a CFR említett rendelete teljesen illuzóriussá teszi és ezáltal veszélyezteti a többszáz munkással dolgozó ipartelepek rentabilitását. Veszélyeztetni azonban a Lotru-féle koncesszió már olcsó exportáruk versenyképességét is, amelyekből — mint például fából és piritből — óriási készletek kerülnek kivitelre. És ha ezek a nyersanyagok nem értékesíthetők, ezzel

az állam és az ország gazdasági vérkeringése is érzékeny veszteségeket szenved.

Annál többet keres azonban a koncesszionált Lotru-cég, amely egyedül a szóbanforgó egeresi gyárról évente 900 ezer lej szed vámkezelési illeték címén. Ez olyan összeg, amellyel a vállalatok is megelégednének 200 vagon áru tiszta hasznágyánánt. De ezért a horribilis összegért a Lotru semmit sem ad, mert például a gipsz vámkezelése alig néhány másodpercet vesz igénybe, azonkívül az irodának vámbírság-rizikója sincs, mert ennél az árunál ki van zárva a téves minősítés. Munka és felelősség nélkül kapja tehát a Lotru azokat a horribilis összegeket, amelyek — minden vámdredukció és fuvardíjkezdmény ellenére — lassanként megfojítják a magyar gazdaság fejlődő kivitelét. Éppen ezért a kolozsvári kamara a legerélyesebb intervencióra készül a Lotru-cég jogtalan és kártékony koncessziójának megvonása érdekében.

Március hatodikán dől ez az erdélyi kereskedelmi szervezetek szövetségének megalakulása. Nagyváradról jelentik: Az erdélyi és bánáti kereskedőegyesületek már több ízben tettek kísérletet arra, hogy a nagyobb kereskedelmi centrumokban működő kereskedő egyesületeket szövetségbe tömörítsék és így a kormány, valamint a közgazdasági élet összes faktorai előtt eredményesebben képviselhesék az erdélyi és bánáti kereskedelem érdekeit. Az elmúlt évben kísérletet tettek arra, hogy a Kereskedők Egyesületét megszervezzék Kolozsváron és ebből az egyesületből a létesítendő szövetség központját kiépítsék. Ez a kísérlet azonban a kolozsvári kereskedőtársadalom érdeklődésének hiányában hajótörést szenvedett. Kun Richard, a temesvári kereskedők egyesületének elnöke március hó 6-ára Nagyváradra értekezletre hívta össze a nagy-

olyan áruk vámkezelése is kizárólag általa történhet, amelyeknél a feladó más szállító céget jelöl meg

és ezeket a szállítmányokat, ha Biharpuspökin át lesznek irányítva, a Lotru visszatarthatja Nagyváradon és az érvényes vámkezelési díjszabás által megállapított díjakat felszámíthatja, amelyek lényegesen magasabbak a magán szállítók díjtételeinél.

Egy konkrét esetből kifolyólag most a kolozsvári kereskedelmi és iparkamara készül intervencióra a Lotru ellen. Két egeresi gipszgyár, amely állandóan exportál Magyarországra, megállapodott egy szállító céggel, hogy a kivitelre kerülő gipszkő és gipsz vagonját Biharpuspökin 60 lejért vámkezelni fogja, míg a hivatalos vámkezelési díj 450 lej. Az említett CFR-rendeletre való hivatkozással azonban a Lotru iroda az árut Nagyváradon visszatartotta és csak a vámkezelés után továbbította. Ez az eljárás nemcsak azért sérelmes, mert a feladónak több, mint hétszeres kezelési díjat kell fizetnie és a szállítóját is kártalanítani köteles, de az áru visszatartása miatt esetleg kocsiallaspénzt is kell fizetnie. De

sérelmes az egész koncesszió, mert beleütközik a CFR üzletszabályzatába, amely határozottan kimondja, hogy minden feladó ott vámkezelheti az áruját, ahol kívánja,

vagyis ha a fuvarlevélben Biharpuspökit jelölte meg, akkor a vámkezelés semmiestre sem történhet Nagyváradon.

A két egeresi gyár nagyobb exportüzletet vállalt Magyarországra, ahová a gipszkő vagonját 1600 lejért adják ab feladóállomás. Ha tehát csak egyetlen vagon után csupán vámkezelés címén

Tőzsde

Teljes bizonytalanság és kapkodás jellemezte a mai piacot. Lanyha üzletkedv mellett az irányzat félóránként váltakozott, aminek a lej nem várt újabb emelkedésében is lehet okát találni.

Devizák	Kolozsvár	Zürich		Páris	Bukarest	Budapest	Bécs	Prága	New-york
		nyitás	zárlat						
Zürich	3290—3390	—	—	491 ¹ / ₂	3290	11007	13660	649 ¹ / ₄	1923 ¹ / ₂
Newyork	170—171	51993	51987	2555	170	57230	71025	3376 ¹ / ₂	—
London	830—832	2522 ¹ / ₄	2522 ¹ / ₄	12399	828	2776 ¹ / ₂	3444 ³ / ₄	16382	485093
Páris	690—700	2034 ¹ / ₂	2034 ¹ / ₂	—	670	2240	2779 ¹ / ₂	13242	391 ³ / ₈
Milano	760—770	2276	—	11170	750	2505	3113	148 ¹ / ₄	437 ³ / ₄
Prága	507—509	1540	1540	—	508	1695	2103 ¹ / ₂	—	296 ¹ / ₄
Budapest	3000—3010	9090	9090	—	2990	—	12411	59135	—
Belgrád	—	913 ¹ / ₂	913 ¹ / ₂	—	290	1005	1247	5944	176
Bukarest	—	315	315	1540	—	334 ¹ / ₂	42675	2045	60 ¹ / ₂
Varsó	—	5810	5805	—	19	6390	7945	377 ¹ / ₂	—
Bécs	2410—2420	7325	7325	—	2410	8055	—	47637	—
Berlin	4060—4070	12325	12325	—	40 ¹ / ₂	13567	16835	80015	—

Száz lej árfolyama: Zürich (utó) 315, Páris 1540, Budapest 33450, Bécs 42675, Prága 2045.

várad, aradi, temesvári, szatmári, marosvásárhelyi kereskedők egyesületének, valamint a szász Handelsgrémiumoknak elnökeit és titkárait. Ez az értekezlet fogja megvitatni azokat a módozatokat, amelyek lehetővé teszik a közös szövetség kiépítését és elsősorban azokat az anyagi lehetőségeket fogja megvizsgálni, amelyek a felállítandó szövetség költségvetését biztosíthatják. Az előlekből ítélve, az értekezlet Kolozsvárt mint központot teljesen elfogja ejteni. Valószínű, hogy a központ székhelyül Nagyváradot jelölik ki, bár a székhely eldöntésénél legfőbb irányadó a megválasztandó elnök vagy főtítkárlakóhelye lesz.

Máramarossziget kereskedői tiltakoznak a csempészet ellen. Tudósítónk jelenti: A máramarosszigeti textil-, divatáru- és cipőkereskedők február 27-én demonstratív tiltakozógyűlést tartottak az egyre nagyobb méreteket öltő csempészet ellen. A gyűlésen Gheorghe Merza, a Popa P. Niculescu áruház beltagja elnökölt, aki beszédében a nagyarányú csempészt jelölte meg a szigeti kereskedők válságának egyik főokául. Ezután több felszólaló követelte, hogy szigorítsák meg a határzár, nehogy a vámolatlan eseh áru továbbra is eláraszsa a piacot. Gyűlés után 50 tagú küldöttség kereste fel Doros Titusz vármegyei prefektust és Joan Botez vámfőnököt, akik egyaránt nagy megértéssel fogadták a kereskedők kívánóságát és megígérték, hogy ügyükben sürgősen intézkedni fognak.

Az új vasúti podgyásztarifa. Március 15-én az új személydíjszabással együtt a CFR új podgyásztarifát is léptet életbe. Az új szabályzat szerint személypodgyászként csak a következő tárgyak adhatók fel: gyermekkosci, utazóböröndök, mérnöki műszerek, hangszerek, betegtolókosci, iparoszerszámok, vadat 30 kilóig, amit frankóbélyeggel is lehet feladni, azonkívül mértékhiitelesítő műszerek. Feladható személypodgyászként kerekpár is, amely, ha együléses, 20 kiló súlyu lehet, kis motorral 30 kiló, tandembicikli, kétüléses, 30 kilóig, motorral 40 kilóig, tricikli együléses 40 kilóig, motorral 50 kilóig, motorbicikli hátsó koci nélkül, valamint benzintartály nélkül 250 kilóig, kétüléses tandem-tricikli 50 kilóig, motorral 60 kilóig. Személypodgyászként feladhatók azonban más ilyen szerű áruk is, de csak, ha van hely a paklikocsiban és ha a csomag 50 kilónál nem súlyosabb és egy méternél nagyobb területet nem foglal el. A nagyobb álmásokon, ahol elég idő van a ki- és berakodásra, 100 kilóig árucsomagokat is lehet személypodgyászként feladni. Mig azonban a rendes személypodgyász után minden megkezdett 10 kg. súlyért a harmadosztályú személyjegy 10 százalékát kell fizetni, az ilyen csomag fuvardíja a rendes díj kétszerese. Ezenkívül minden feladóvevény után külön 20 lej kezelési költség fizetendő. Sürgős esetben, tehát a formalitások nélkül feladott csomagokért, amelyek fuvardíját az érkezési állomáson akarják csak megfizetni, a rendes díj mellett minden vevény után külön 40 lej fizetendő, akarsak a feltételes megállóhelyeken feladott podgyászt. A megérkezés után 24 óra elteltével ki nem váltott csomagok után napi 10 lej fekbért kell fizetni.

Közgyűlési naptár.

- Március 9. Temesvári Bank és Kereskedelmi Rt. d. e. fél 12 órakor saját helyiségében XX. rendes évi közgyűlés
- Egyesült Bank és Takarékpénztár Rt., Nagyvárad, déli 12 órakor, saját helyiségében rendes évi közgyűlés.
- Március 10. Általános Takarékpénztár Rt. Nagyvárad, déli 12 órakor, XXV. évi rendes közgyűlés.
- Március 13. Sváb Központi Bank Rt. Temesvár, délelőtt fél 11 órakor az intézet tanácstermében XXXII. évi rendes közgyűlés, amely az alaptőke felemelése tárgyában is dönt.
- Március 14. Egyesült Közgazdasági és Jelzálogbank Rt., Kolozsvár, rendes évi közgyűlés.
- Március 16. „Tilia“ Csokoládé- és Cukorkagyár, Fodor & Co. rt. Torda délután 5 órakor az Egyesült Kisegítő Bank és Takarékpénztár helyiségében III. évi rendes közgyűlés, amely az alaptőkének 3-5 millióról 5 millióra való felemelése tárgyában is határoz.

Hirdessen az Uj Keletben

Pályázati hirdetés

Az alakulóban levő beszercei Kishitelbank és Takarékpénztár vezető tisztviselőt keres. Az állás azonnal elfoglalandó. Eddigi működést és fizetési igényeket tartalmazó pályázatokat az Uj Kelet kiadóhivatala továbbítja.

Cluji aut. crth. izr. hitközség

Hirdetmény pászkaügben

A hitközségünkől pászkát vásárló közönséghez egy felhívással fordultunk, melyben a következőképpen való ufalással felszólítottuk, hogy pászka-szükségletüket jelentse be. Ezen felhívásunknak a fogyasztó közönség csak csekély hányada tett eleget. Minthogy jogos ama feltevéseünk, hogy a rossz gazdasági viszonyok folytán — mint minden téren a fogyasztó közönség ebbeli szükségét is redukálni kénytelen, újolag felhívjuk, hogy szükségletét március hó 10-ig annál is inkább jelentse be, mert aki ezt megtenni elmulasztja, annak még felemelt árak mellett sem garantálhatjuk, hogy szükséglete fedezve lesz.

Cluj, 1927. február 25-én.

Josepovics Simon, titkár

Simon Náthán, pászkaüg. elnök

Megnyit a Szecsenyi-ter 34. sz. alatt
tojás üzlet
 melyben minden nap azokról a kárpázi tojásokról van szó, amelyekről már az 1910-1915 közötti években is híreket hallottunk. HOLLANDER

Ajánlunk mig a készlet tart
 Államilag olomzárólt lucernamagot 100 kg.-kint Lei 10.000
 Államilag olomzárólt léheremagot 100 kg.-kint Lei 10.000
 Lotus Corniculatus szarvaskerep 100 kg. „ 7.000
 Essparzette baltacimmag 100 kg.-kint „ 1.800
BANCA CENTRALA
 Sectia Cereale, Cluj,
 Str. Reg. Maria 1 3. Telef. 3-29.

„His Master's Voice“, „Columbia“ stb. **művész-táncclemezben és beszélő-gépjében óriási választék**

Dávid
 hangszerkészítőnél, Cluj, volt Unió-utca 12 sz.
Heber lemezek!
 Alapítva 1896.

italok
árjegyzéke:
 50 literen felüli mennyiségben utánvétellel vagy a pénz előleges beküldése mellett.
 Magurai közönséges zamatos, literje Lei 18
 elsőrendű Lei 22
 Természetes muskotály vagy Rizling fajbor Lei 26
Seprő- vagy szilva-páliaka
 mennyiség szerinti legolcsóbb napi árban. Hordók vételi árban számíttatnak fel. Megrendelések
M. CSENGERI
 Simicul-Silvaniei.

SZINHÁZ - MŰVÉSZET

Molnár Irma—Breviman—Kolár kamarazeneestje. Molnár Irma, városunk egyik legkitünőbb zongoraművésznője, Flor. Breviman, a cluji Zenekonzervatórium gordonka-tanára, ki a közeljövőben önálló szonáta-estét ad Bukarestben, Gh. Enescu hegedűművész zongorakíséréte mellett és Kolár Károly hegedűművész, kinek a helyi keretek között messze kimagasló kvalitásai a legnagyobb külföldi hegedűművészek sorába emelik, március 3-án (csütörtök) este fél 9 órakor a piarista gimnázium dísztermében (Farkas-utca 2.) kamarazene-estét adnak a következő műsorról: Beethoven: Cello-zongora szonáta. Levandowski: Hegedű-zongora szonáta. Tschaikowsky: Trio. A-moll. Értéslésünk szerint e zenei eseményzámba menő estély iránt városzerte óriási az érdeklődés. A jegyeket elővételben Anca könyvkereskedő árusítja.

A Román Opera műsora

Szerda: Traviata (Anghel asszony felléptével). Péntek: Lakmé (Anghel asszony felléptével).

MAGYAR SZINHÁZ

A színházi iroda közleményei

Heti műsor

Szerda: Asszonylelkek. (Táray Ferenc vendégjátékával. Poór Lili, Janovics Jenő felléptével. Premier-bérlét 52. szám. Sorozat 303.)
 Csütörtök: Sultana. (Operette-repriz. Karácsonyi Livel. Neményi Lillivel, Tolnay Ádóval, Ihász Aladárval. Napi bérlét 53. szám. B. Sorozat 305.)
 Péntek: Asszonykám. (Operette újdonság először. Langyel Irénnel, Tolnay Ádóval, Ihász Aladárval. Premier bérlét 53. szám. Sorozatszám: 305.)
 Szombat 3-kor: Bizánc. (13-ik ifjúsági előadás. Táray Ferenc vendégjátékával. Poór Lili, Janovics Jenő felléptésével. Bevezető előadást tart: Dr. Biró Vencel. Sorozatszám: 306.)
 Szombat 8-kor: Asszonykám. (2-odszor. Napi bérlét 54. szám. A. Sorozatszám: 307.)
 Vasárnap fél 4-kor: Fehér egér. (Újdonság 4-edszer. Neményi Lillivel. Rendes helyárrakkal. Sorozatszám: 308.)
 Vasárnap fél 7-kor: Bizánc. (Táray Ferenc vendégjátékával. Poór Lili, Janovics Jenő felléptésével. Rendes helyárrakkal. Napi bérlét: 54. szám. B. Sorozatszám: 309.)
 Vasárnap egyenyed 10-kor: Asszonykám. (Operette újdonság 3-adszor. Bérlétszűnetben. Sorozatszám 310.)
 Hétfő fél 8-kor: Beethoven-ünnep. Első este: Hevesi Piroska Beethoven-hangversenye. (Rendes helyárrakkal. Napi bérlét 55. szám. A. Sorozatsz.: 311.)
 Hétfő egyenyed 10-kor: Asszonykám. (4-edszer. Napi bérlét 55. szám. B. Sorozatszám: 312.)

GARDI
 Erdély lelegegánsabb fény- és színi műterme
 CLUJ, Strada Saguna No 13.
 (volt Bartha Miklós-utca)

APRÓHIRDETÉSEK
 Egyszeri közlésnél egy szó 5 lej, vastagabb betűvel 10 lej. Legkisebb apróhirdetés 40 lej. Állástkeresőknek 20% kedvezmény. Apróhirdetések díja előre fizetendő. Eljegyzési hírek díja 250 lej, előfizetőknek 150 lej.

Alex. Hegedüs Sándor borbély és fodrász üzletét modernül berendezve, új-ból megnyitotta Cal, Reg. Ferdinand 34. „Metropol“ kávéház mellett. — Szíves pártfogást kér.
 Eladó volt Kossuth Lajos-utca 13 szám alatt, 8 lakrészből álló földszintes ház. Azonnal átvehető lakással. 297 □-öl terület. Ráépíthető 2 emelet. Értekezni ugyanott Kerekeshé.
 Jó megjelenésű, 27 éves izr. fűszer és vaskereskedő segéd állást keres. Cím: Goldfried Rudolf, Calea Reg. Ferdinand 125.
 Két kitűnő Balogh-hegedű olson eladó. Cím a kiadóban.
Hajhullás és hajkorpa ellen legjobban az „Egger-Petrol“ Kapható minden gyógyszertárban és drogueriában
Párnát montirozok izlésesen és jutányos árban. — Ugyanott zongoragyakorlás. Cím a kiadóban

Szerkesztőség, kiadóhivatal és nyomda
 Cluj-Kolozsvár, St. B. L. Pop (Brassai-utca)
 Telefon: Szerk. és kiadóhiv. 9-77
 Zs. N. Sz. — — —
 Egyes szám ára péudvaron és vidéken Bukarestben is

1927 március 3

A goldista

Mire ezek a Goldis miniszter és ke miniszter és Lupus talán már el is házékot. Victor Mol képviselőt a belügy neveztek ki és ez együtt jár azzal, h miniszter hátat fordít szerzett miniszteri zásával tulajdonképp kaland ért hirtelen

A liberális kormány katanul forró és iz atmoszférája. A ne elnöke akkoriban n zel készült fel a k folytatata a fuziót r rasztpárttal, hogy esere küszöbén nyé pillanatban a libera lások közé hajtotta hosszú időre megim két pártot. De a n reményi, hogy egye rhni. Ugyanakkor is, és úgy Jorga, m mánylistát nyújtott

A két kormánygyobb szenzációját formán miniszternek párti és az averes Averescu vitte el miniszterelnök, abba pálfordulásának vo listája úgy szerepelt párti kollaborációs párt két másik dissz datuval együtt azt teni, hogy ő képvis Nagyszébenben meg gosan rámutatott a hogy a régi nemzet csak közvetlen roko

Amikor Averes Goldisék jelenléte tömegeit, felszólított hogy lépjenek be azonban elmaradt, minisztertársa is vor a nemzeti párt neve sen egybeolvadni az a kormánynak siker Moldovan beszerceen viselőnél, aki vállalkozd a goldista pá között az Averescu-dekében.

Moldován Victor názta. A goldista pá hárommegyedrészé az a néppártba. Goldis ban továbbra is kité suk mellett. Moldo amit kért, ma már niszteriumnak. De e ban megrendítette ter pozícióját, mert selője van a megcsap tehát ugyanannyi, m ennek a csoportnak. ternek így nem ma levonni a leglogikus utóbbi hírek szerint na, vagy holnap n teri tárcákat.